

ارتباط ادراک رفتارهای رهبری مربیان با اهداف پیشرفت و رضایت‌مندی بسکتبالیست‌های زن نخبه ایران

رسول نوروزی سید حسینی^۱

تاریخ دریافت: ۹۰/۰۵/۱۱

تاریخ پذیرش: ۹۱/۰۱/۲۸

چکیده

هدف از این تحقیق، تعیین ارتباط ادراک رفتارهای رهبری مربیان با اهداف پیشرفت و رضایت‌مندی بسکتبالیست‌های زن نخبه ایران بود. روش تحقیق در این پژوهش همبستگی بود که به صورت میدانی اجرا شد. جامعه آماری شامل کلیه بازیکنان لیگ برتر بسکتبال زنان (۱۷۴ نفر) بود. نمونه تحقیق برابر با جامعه آماری ($n=174$) در نظر گرفته شد. به منظور جمع‌آوری اطلاعات از مقیاس رهبری در ورزش (LSS)، پرسشنامه اهداف پیشرفتی (TEOSQ) و پرسشنامه رضایت از ورزش (ASQ) استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از آمار توصیفی و استنباطی شامل آنالیز رگرسیون چند متغیره استفاده شد. نتایج نشان داد که رفتارهای رهبری مربیان با اهداف پیشرفت ارتباط معنی‌داری دارد ($p<0/05$). در بین رفتارهای رهبری مربیان، بین حمایت اجتماعی و خودگرایی رابطه معنی‌داری وجود دارد ($p<0/05$). همچنین رفتارهای رهبری مربیان با رضایت‌مندی ورزشکاران رابطه معنی‌داری داشت ($p<0/05$). در بین رفتارهای رهبری مربیان، رفتار تمرین و آموزش و بازخورد مثبت با رضایت‌مندی دارای رابطه معنی‌داری بود ($p<0/05$). به طور کلی رفتارهای رهبری مربیان عاملی مهم و تعیین‌کننده در اهداف پیشرفت و رضایت‌مندی بازیکنان است.

واژگان کلیدی: رهبری، اهداف پیشرفت، رضایت‌مندی ورزشکار، بسکتبال.

مقدمه

رهبری، موضوعی پویا و سنتی است که در اکثر اوقات محور توجه پژوهشگران است. اگرچه اغلب از مربی تیم به عنوان رهبر یاد می‌شود؛ اما رهبری ویژگی ساده فردی نیست، بلکه ابعاد، شیوه‌ها و خصوصیات گسترده و پیچیده‌ای را در بر می‌گیرد (۱). کیس^۱ (۱۹۸۴) مربیان را اجزاء حیاتی منابع انسانی در سازمان‌های ورزشی می‌داند. به اعتقاد او مربیان حتی اگر واژه رهبری را در مورد خود به کار نبرند، اما وظایف آنان همچون سایر فعالیت‌های پیشرفته و سازمان‌یافته، مستلزم اعمال رهبری است. مربیان در رسیدن به اهداف تیمی، وظایفی مانند هدف‌گذاری، برنامه‌ریزی، سازماندهی، کنترل و هماهنگی و نفوذ بر بازیکنان دارند. در واقع با تدوین این گونه سیاست‌ها در فرآیندهای گروهی و تعاملات اجتماعی، همان وظایف رهبر را به جا می‌آورند (۲). در بسیاری از تحقیقات، از اصطلاح «رفتار رهبری»^۲ برای مطالعه رفتارهای رهبری مربی استفاده شده است (۷، ۶، ۵، ۴، ۳). مربی، در نقش یک رهبر، باید به‌عنوان یک برانگیزاننده، راه‌ها و روش‌های مطمئن و مؤثری را برای پیشرفت ورزشکاران ایجاد کند. رفتاری که مربیان در رهبری خود به نمایش می‌گذارند، مهمترین خصوصیتی است که بر انگیزش بازیکنان و چگونگی ادراک آنان از مربی اثر می‌گذارد (۸). چلادوری و ساله^۳ (۱۹۸۰) برای ارزیابی رهبری در محیط ورزش، ابزاری به نام مقیاس رهبری در ورزش (LSS)^۴ ساختند. این ابزار، رفتار رهبر را در پنج بعد می‌سنجد. این ابعاد عبارتند از: تمرین و آموزش^۵، حمایت اجتماعی^۶، بازخورد مثبت^۷، شیوه استبدادی^۸ و شیوه دموکراتیک^۹ (آزادمنشانه). تمرین و آموزش، شامل رفتارهایی است که مربی برای بهبود اجرای ورزشکار انجام می‌دهد. حمایت اجتماعی به رفتارهایی از مربی اطلاق می‌شود که به روابط بین فردی مثبت با ورزشکاران، توجه به رفاه آنها و ایجاد جو گروهی مثبت مربوط می‌شود. بازخورد مثبت به رفتارهایی اشاره می‌کند که مستلزم شناسایی و ارائه پاداش به اجرای خوب است. دو بعد آخر، شیوه تصمیم‌گیری مربی را نشان می‌دهد. رفتار دموکراتیک، رفتارهایی هستند که به ورزشکار اجازه

1. Case
2. Leadership Style
3. Chelladurai & Saleh
4. Leadership Scale for Sport
5. Training and instruction
6. Social support
7. Positive feedback
8. Autocratic style
9. Democratic style

شرکت در تصمیم‌گیری مربوط به گروه را می‌دهند. از طرف دیگر رفتار استبدادی، شامل تصمیم‌گیری‌های مستقل مربی با تکیه بر اختیار و اقتدار شخصی اوست (۷).

عوامل موقعیتی مثل رفتارهای رهبری اعمال شده توسط افراد مهم (برای مثال مربیان، معلمان تربیت بدنی، والدین) در فعال‌سازی و جهت‌دهی رفتارها و اهداف پیشرفت ورزشکاران، نقشی اساسی دارند (۹). اهداف پیشرفت، نشان‌دهنده باورها و الگوهایی است که در آن فرد به شیوه‌های مختلف در موقعیت‌های پیشرفت، درگیر و به آن پاسخ می‌دهد و شامل دو بعد خودگرایی^۱ و تکلیف‌گرایی^۲ است (۱۰). براساس نظریه اهداف پیشرفت، هر فرد یک موجود مصمم و هدف‌گراست که بر اساس منطق عمل می‌کند. بر طبق این نظریه، در محیط‌های پیشرفت چون محیط ورزش، دو نوع هدف‌گرایی با نام خودگرایی و تکلیف‌گرایی وجود دارند (۱۱). افراد تکلیف‌گرا، تمایلی کلی در جهت اثبات صلاحیت خود با استفاده از معیارهایی چون پیشرفت شخصی دارند؛ در صورتی که افراد خودگرا تمایل دارند که صلاحیت خود را از طریق توانایی بیشتر نسبت به دیگران به اثبات برسانند (۱۰). از ویژگی‌های اهداف تکلیف‌گرایی می‌توان به مواردی چون توسعه مهارت‌های جدید، ارزش‌گذاری بر فرایند یادگیری و اعتقاد به تلاش برای رسیدن به موفقیت و پیشرفت اشاره کرد (۱۲). از طرفی دیگر، ویژگی‌های اهداف خودگرایی، تمایل به اجرای بهتر نسبت به دیگران، ارزش‌گذاری بر توانایی و اعتقاد به رسیدن به موفقیت از طریق کمترین تلاش است (۱۲، ۱۳). بایستی توجه داشت که ویژگی‌های اهداف تکلیف‌گرایی و خودگرایی در تمایل افراد به سمت خودمداری، تکلیف‌مداری و یا هر دو، موثر است (۱۴). وقتی که ورزشکاران اهداف تکلیف‌گرایی دارند، در کمک به یکدیگر جهت رسیدن به پیشرفت فردی، تمایل بیشتری نشان می‌دهند و در فضای رقابتی نیز بر احترام و انصاف تأکید بیشتری دارند. در صورتی که در ورزشکاران با اهداف خودگرایی، احساس صلاحیت و موفقیت از مقایسه هنجاری با دیگران ناشی می‌شود. بنابراین وقتی که افراد اهداف خودگرایی دارند، دستیابی به برتری نسبت به دیگران، بر سایر مسائل همچون عدالت و انصاف نیز مقدم است (۱۵).

یکی از مهمترین نتایج هر برنامه تمرینی رضایت شرکت‌کنندگان آن است. اگر فردی از برنامه تمرینی راضی باشد، به ادامه آن برنامه و ثبت نام در برنامه‌های آتی نیز تمایل پیدا می‌کند (۱۶). رضایت، بخش ذاتی مشارکت ورزشی و لذت است. بدون رضایت، ورزشکاران به دنبال سایر منابع کسب موفقیت و لذت می‌روند. موضوع رضایت در هیچ سنی کم اهمیت نیست.

-
1. Ego orientation
  2. Task orientation

چلادوری (۱۹۸۴) نشان داد که «میزان رضایت ابراز شده از سوی ورزشکاران در خصوص عملکردشان با میزان موفقیت یا شکست تیم به هم گره خورده است» (۵). چلادوری و ریمر^۱ (۱۹۹۷) بیان کرده‌اند که رضایت ورزشکار عبارت است از حالت عاطفی مثبتی که در نتیجه یک ارزشیابی پیچیده از ساختارها، فرآیندها و برون‌دادهای مرتبط با تجارب ورزشی به وجود می‌آید (۶). رضایت ورزشکار در ارتباط با رفتار رهبری مربی چهار بعد رضایت از آموزش و تمرین، رضایت از رفتار و تعامل مربی، رضایت از عملکرد فردی و رضایت از عملکرد تیمی را در بر می‌گیرد. رضایت از آموزش و تمرین، رضایت‌مندی ورزشکار از تمرین و آموزش فراهم‌شده توسط مربی است. رضایت از رفتار و تعامل مربی، رضایت‌مندی از رفتارهایی از مربیگری است که مستقیماً بر فرد و حتی بر بهبود و توسعه تیم اثر می‌گذارد. رضایت از عملکرد فردی، رضایت‌مندی ورزشکار از عملکرد تکلیف و وظیفه خودش و رضایت از عملکرد تیمی، رضایت ورزشکار از سطح عملکرد تیمش را نشان می‌دهد (۶، ۱۷).

مربیان می‌توانند اثرات مهمی بر شکل‌دهی اهداف پیشرفت ورزشکاران داشته باشند. مربی می‌تواند یا پیشرفت فردی و تلاش در اجرای تکلیف را ارتقا بخشد و یک جو تکلیف‌گرا ایجاد کند، یا بر پیروزی و اثبات توانایی بالاتر از دیگران تأکید کند و جوی خودگرا را فراهم نماید (۱۸). باریچ و باسیک^۲ (۲۰۰۹)، به بررسی نقش مربیان در ساختار انگیزشی ورزشکاران رشته‌های گروهی پرداختند. نتایج نشان داد که ورزشکارانی که مربیانی داشتند که دارای الگوهای رفتاری حمایتی و آموزش و تمین بودند، سطح مطلوبی از تکلیف‌گرایی داشتند (۱۹). مارسیا، جیمنو و کال^۳ (۲۰۰۸) ارتباط بین هدف‌گرایی و جو انگیزشی را در ورزشکاران و با در نظر گرفتن رفتار رهبری مربیان بررسی کردند. در این مطالعه نشان داده شد که ارتباط مثبت و معناداری بین تکلیف‌گرایی و ادراک جو انگیزشی ایجاد شده از سوی مربی وجود دارد (۲۰). اسمیت، اسمول و کومینگ^۴ (۲۰۰۹) اثر جو انگیزشی بر تغییرات اهداف پیشرفت ورزشکاران، با نقش واسطه‌ای رفتار رهبری مربیان را بررسی کردند. نتایج نشان داد که رفتارهای رهبری مربیان با اهداف پیشرفت ورزشکاران رابطه معنی‌داری دارد. همچنین آنها گزارش کردند که تنها بعد خودگرایی با رفتارهای رهبری مربیان ارتباط معنی‌داری داشت (۲۱).

خوران، خبیری و احسانی (۱۳۸۷) در تحقیقی به بررسی ارتباط بین رفتارهای مختلف رهبری

-
1. Chelladurai & Riemer
  2. Baric & Bucik
  3. Murcia, Gimeno, & Coll
  4. Smith, Smoll., & Cumming

مربی از دیدگاه ورزشکار و سطح رضایت‌مندی ورزشکاران دانشگاه تهران شرکت‌کننده در نهمین المپیاد ورزشی کشور پرداختند و ارتباط مثبتی را بین رفتارهای رهبری ادراک شده توسط ورزشکار (تمرین و آموزش، رفتار دموکراتیک، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت) با رضایت ورزشکاران گزارش کردند. ولی بین رفتارهای استبدادی رهبر و کلیه شاخص‌های رضایت‌مندی رابطه معنی‌داری مشاهده نشد (۲۲). چن^۱ (۲۰۰۷) اثر رفتارهای رهبری مربی را بر بسکتبالیست‌های تابوانی مورد مطالعه قرار داد و به این نتیجه رسید که استفاده از رفتارهای رهبری تحول‌گرا می‌تواند عملکرد تیمی و رضایت‌مندی ورزشکاران را افزایش دهد؛ چرا که بازیکنان انتظار دارند و ترجیح می‌دهند مربیان از شیوه رهبری تحول‌گرا استفاده کنند (۲۳). مجذوب و محمد^۲ (۲۰۱۱) در تحقیقی اذعان داشتند که سیاست‌های تمرینی و مربیان می‌توانند بر هدف‌گرایی ورزشکاران اثر مهمی داشته باشند. همچنین آنها گزارش کردند که خودگرایی گلف‌بازان متأثر از رفتارهای مربیان است (۲۴). اولیور، هاردی و مارکلند^۳ (۲۰۱۰) گزارش کردند که رفتارهای مربی می‌تواند متغیرهایی نظیر حرفه‌ای‌گری، انگیزش، مقابله با استرس، تعهد، تمرکز، اهداف پیشرفت و رفتارهای منفی ورزشکار نخبه را تحت تأثیر قرار دهد (۲۵). جرشگورن، جرشون، جرشگورن و اکلوند^۴ (۲۰۱۱) گزارش کردند که رفتارهای رهبری ادراک شده ورزشکاران از سوی مربیان بر جو انگیزشی، اهداف پیشرفت و عملکرد ورزشکاران جوان اثر گذار است (۲۶). خلج، خبیری و سجادی (۲۰۱۱) در تحقیقی گزارش کردند که بین ادراک رفتارهای مربیان و رضایت‌مندی زنان اسکیت‌باز رابطه معنی‌داری وجود دارد. همچنین در بین رفتارهای رهبری مربیان، آموزش و تمرین، بازخورد مثبت و حمایت اجتماعی با رضایت‌مندی اسکیت‌بازان زن رابطه مثبت و معنی‌داری دارد (۲۷). نظالدین، فوزیه، جمالیز، گیئوک و دین^۵ (۲۰۰۹) نیز طی مطالعه‌ای به بررسی شیوه‌های رهبری مربیان، رضایت‌مندی ورزشکاران و ارتباط بین این دو در بین بسکتبالیست‌های دانشگاه‌های مالزی پرداختند و به ارتباط معنادار مثبتی بین رفتارهای آموزش و تعلیم مربی و رضایت‌مندی ورزشکاران رسیدند (۱۷). دویر و فیشر^۶ (۱۹۹۰) در تحقیقی به بررسی ارتباط ادراک رفتارهای رهبری مربیان با رضایت‌مندی کشتی‌گیران پرداختند. به این نتیجه رسیدند که بین رفتارهای رهبری مربیان و

-
1. Chen
  2. Majzub & Muhammad
  3. Oliver, Hardy & Markland
  4. Gershgoren, Tenenbaum, Gershgoren & Eklund
  5. Nazarudin, Fauzee, Jamalis, Geok & Din
  6. Dwyer & Fischer

رضایت‌مندی بازیکنان رابطه معنی‌داری وجود ندارد (۲۸). ریمر و تون^۱ (۲۰۰۱) در تحقیقی که به مطالعه ارتباط بین رفتارهای رهبری مربیان و رضایت‌مندی بازیکنان تنیس انجام دادند، نتوانستند رابطه معنی‌داری بین رفتارهای رهبری مربیان و رضایت‌مندی بازیکنان گزارش کنند (۲۹). هاتامله^۲ (۲۰۰۹) رفتار رهبری مربی را به عنوان فاکتور پیش‌بینی‌کننده رضایت‌مندی در ورزشکاران مورد مطالعه قرار داد. نتایج تحقیق نشان داد که بین رضایت‌مندی ورزشکاران و رفتارهای رهبری مربی (بجز رفتار رهبری استبدادی) ارتباط معناداری وجود دارد (۳۰). لاکبام و رابرتس^۳ (۱۹۹۳) طی مطالعه خود دریافتند که ورزشکارانی که میزان اهداف تکلیف‌گرایی آنها بالا بود، سطوح بالایی از رضایت‌مندی ناشی از تجربه ورزشی دارند. اهداف خودگرایی در این نمونه با رضایت‌مندی آنها در ارتباط نبود (۳۱). سرولو و سانتوس-روسا^۴ (۲۰۰۱) در بخشی از مطالعه خود به بررسی ارتباط بین اهداف پیشرفت، جو انگیزشی و رضایت‌مندی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که نمرات مثبت در اهداف خودگرایی و نمرات منفی در اهداف تکلیف‌گرایی با الگوهای ناسازگار انگیزشی در ورزش ارتباط دارند و چنین الگوهایی، رضایت‌مندی کمتر ورزشکاران از فعالیت ورزش را به دنبال خواهد داشت (۳۲). اسمیت، بالاگوئر و دودا^۵ (۲۰۰۵) در قسمتی از مطالعه خود، به بررسی تأثیر تفاوت‌های موجود در اهداف پیشرفت بر رضایت‌مندی ورزشکاران از عملکرد فردی خود و تیم پرداختند و به این نتیجه رسیدند که اهداف تکلیف‌گرایی بالا داشتند، جو انگیزشی تکلیف‌مدار (مهارتی) را ادراک نمودند و از عملکرد فردی و تیمی خود رضایت داشتند (۳۳). پاپایوانو، آمپاتزولگو، کالوگیانیس و ساگوویتز^۶ (۲۰۰۸) در مطالعه خود به ارتباط جو انگیزشی، اهداف پیشرفت و رضایت‌مندی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که جو انگیزشی مهارتی و اهداف تکلیف‌گرایی بر رضایت‌مندی ورزشکاران در ورزش اثر دارد (۱۱).

به طور کلی، علی‌رغم مشاهده مستقیم و غیرمستقیم تأثیرات رفتارهای رهبری مربیان بر تیم‌های متعدد ورزشی و مطالعات فراوان و گوناگون در زمینه رفتارهای رهبری مربیان، همچنان مشاهده می‌شود که درباره چگونگی تأثیر مربیان بر عملکرد مؤثر تیم، دانسته‌های اندکی وجود دارد. از طرفی، بررسی همزمان رفتارهای رهبری مربیان و ارتباط آن بر اهداف

-
1. Riemer & Toon
  2. Hatamleh et al
  3. Lochbaum & Roberts
  4. Cervello & Santos- Rosa
  5. Smith, Balaguer, & Duda
  6. Papaioannou, Ampatzoglou, Kalogiannis, & Sagovits

پیشرفت و رضایت‌مندی بازیکنان در داخل کشور در مطالعه‌ای مستقل کمتر صورت پذیرفته است. از این روی، پژوهش حاضر، به بررسی همه جانبه ارتباط ادراک رفتارهای رهبری مربیان بر اهداف پیشرفت و رضایت‌مندی می‌پردازد. تحقیق به این پرسش پاسخ می‌دهد که چه ارتباطی بین ادراک رفتارهای رهبری مربیان با اهداف پیشرفت و رضایت‌مندی بسکتبالیست‌های زن نخبه ایران وجود دارد؟

روش شناسی تحقیق

با توجه به اینکه این پژوهش ارتباط ادراک رفتارهای رهبری مربیان با اهداف پیشرفت و رضایت‌مندی بسکتبالیست‌های زن نخبه ایران را مورد مطالعه قرار می‌دهد؛ روش انجام تحقیق، همبستگی است که به صورت میدانی اجرا شد. جامعه آماری این تحقیق را بازیکنان لیگ برتر بسکتبال زنان کشور تشکیل دادند که در مسابقات لیگ برتر زنان در سال ۱۳۸۸ به رقابت پرداختند. در این پژوهش، حجم نمونه برابر با جامعه آماری انتخاب شده و روش نمونه‌گیری به صورت سرشماری است. به عبارت دیگر، تعداد نمونه مورد مطالعه در این تحقیق ۱۷۴ نفر است. به منظور جمع‌آوری اطلاعات در زمینه رهبری، از پرسشنامه مقیاس رهبری ورزش (LSS) استفاده شد. این پرسشنامه توسط چلادوری و ساله^۱ (۱۹۸۰) ساخته و توسط محمدزاده (۱۳۸۸) هنجاریابی شده است. پرسشنامه مذکور شامل پنج خرده مقیاس تحت عنوان تمرین و آموزش، حمایت اجتماعی، بازخورد مثبت، استبدادی و دموکراتیک است. این پرسشنامه شامل ۴۰ سوال از نوع بسته و بر اساس مقیاس پنج ارزشی لیکرت است. خرده مقیاس تمرین و آموزش با ۱۳ سوال، حمایت اجتماعی با هشت سوال، بازخورد مثبت پنج سوال، شیوه استبدادی با پنج سوال و خرده مقیاس شیوه دموکراتیک با ۹ سوال اندازه‌گیری می‌شود. به منظور جمع‌آوری اطلاعات در زمینه اهداف پیشرفت، از پرسشنامه اهداف پیشرفتی (TEOSQ)^۲ استفاده شد. این پرسشنامه توسط دودا و نیکولز^۳ (۱۹۹۲) تدوین شده است. پرسشنامه مذکور شامل دو خرده مقیاس اهداف تکلیف‌گرا و خودگراست. این پرسشنامه شامل ۱۳ سوال از نوع بسته است و بر اساس مقیاس پنج ارزشی لیکرت اندازه‌گیری می‌شود. اهداف تکلیف‌گرا توسط هفت سوال و اهداف خودگرا با شش سوال اندازه‌گیری می‌شود. پرسشنامه رضایت از ورزش^۴ (ASQ) برای جمع‌آوری اطلاعات در زمینه رضایت‌مندی

-
1. Chelladuria & Sale
  2. Task and Ego Orientation in Sport Questionnaire
  3. Duda & Nicolls
  4. Athlete' Satisfaction Questionnaire

ورزشکاران مورد استفاده قرار گرفت. این پرسشنامه توسط چلادوری و ریمر (۱۹۹۷) تدوین و توسط حلاج (۱۳۸۷) هنجاریابی شده است. چهار خرده مقیاس از پانزده خرده مقیاس رضایت بازیکن را از رفتارهای رهبری اندازه گیری می کنند که عبارتند از: رضایت از آموزش و تمرین، رضایت از رفتار و تعامل مربی، رضایت از عملکرد فردی و رضایت از عملکرد تیمی؛ که در مقیاس هفت گزینه لیکرت اندازه گیری می شود.

به منظور تعیین تناسب ابزار جمع آوری اطلاعات برای جامعه مورد مطالعه، پرسشنامه های مذکور در بین ۱۲ تن از متخصصان و اساتید مدیریت ورزشی توزیع گردید و پس از تأیید پرسشنامه های تحقیق توسط این متخصصان، در یک مطالعه مقدماتی، پرسشنامه ها در بین ۳۰ نفر از جامعه تحقیق توزیع شد و پایایی آنها از طریق ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب برای پرسشنامه مقیاس رهبری ورزش ($\alpha=0/931$)، پرسشنامه اهداف پیشرفتی ($\alpha=0/791$) و پرسشنامه رضایت از ورزش ($\alpha=0/944$) اندازه گیری شد. بدین ترتیب روایی و پایایی پرسشنامه های تحقیق برای گردآوری اطلاعات تحقیق تأیید شد.

به منظور سامان دادن و خلاصه کردن نمرات خام و توصیف اندازه های بدست آمده از نمونه ها، از شاخص های آمار توصیفی (میانگین، درصد، فراوانی، انحراف معیار و انواع جدول ها) استفاده شد. برای تعیین ارتباط بین متغیرهای تحقیق، از آمار استنباطی شامل رگرسیون چند متغیره استفاده گردید. عملیات آماری توسط نرم افزار spss16 انجام شد و داده ها در سطح معنی داری ($p<0/05$) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته ها و نتایج تحقیق

مطابق با جدول شماره ۱، با توجه به ضرایب رگرسیون چند متغیره، با روش ورود همزمان و همچنین ضرایب رگرسیون بدست آمده، می توان مطرح نمود که ارتباط معنی داری بین «رفتارهای رهبری مربیان» با بعد «تکلیف گرایی»، اهداف پیشرفت در سطح $\alpha=0/05$ مشاهده نمی شود. به عبارتی دیگر، توان پیش بینی «تکلیف گرایی» از طریق «رفتارهای رهبری مربیان» وجود ندارد.

جدول ۱. رگرسیون چند متغیره جهت تعیین ارتباط «تکلیف‌گرایی» از طریق

«رفتارهای رهبری مربیان»

متغیر ملاک	متغیرهای پیش‌بینی کننده	میزان بتا	ضریب بتا	میزان t	sig
تکلیف‌گرایی	رفتار تمرین و آموزش	۰/۱۳	۰/۱۵	۱/۰۴	۰/۰۵۶
	رفتار بازخورد مثبت	۰/۱۵	۰/۱۰	۱/۰۹	۰/۰۵۹
	رفتار دموکراتیک	۰/۰۲	۰/۰۱	۰/۱۰	۰/۹۱۶
	رفتار حمایت اجتماعی	۰/۲۸	۰/۰۹	۱/۰۱	۰/۳۱۶
	رفتار استبدادی	۰/۳۱	۰/۰۸	۱/۰۱	۰/۳۱۳

مطابق با جدول شماره ۲ و با توجه به ضرایب رگرسیون چند متغیری با روش ورود همزمان و همچنین ضرایب رگرسیون بدست آمده، می‌توان مطرح نمود که ارتباط معنی‌داری بین «حمایت اجتماعی» با «خودگرایی»، مشاهده می‌شود. بدین ترتیب که با افزایش «حمایت اجتماعی»، «خودگرایی» نیز افزایش می‌یابد و با کاهش آن، «خودگرایی» نیز کاهش می‌یابد.

جدول ۲. رگرسیون چند متغیره جهت تعیین ارتباط «خودگرایی» از طریق «رفتارهای رهبری مربیان»

متغیر ملاک	متغیرهای پیش‌بینی کننده	میزان بتا	ضریب بتا	میزان t	sig
خودگرایی	تمرین و آموزش	-۰/۱۶	-۰/۲۵	-۱/۷۰	۰/۰۹۲
	بازخورد مثبت	۰/۳۶	۰/۲۳	۱/۷۸	۰/۰۷۷
	رفتار دموکراتیک	-۰/۲۴	-۰/۲۸	-۱/۸۶	۰/۰۶۶
	حمایت اجتماعی	۰/۳۴	۰/۳۰	۲/۳۴	۰/۰۲۱
	رفتار استبدادی	۰/۱۸	۰/۱۲	۱/۱۴	۰/۲۵۷

مطابق با جدول شماره ۳ و با توجه به ضرایب رگرسیون چندمتغیری با روش ورود همزمان و همچنین ضرایب رگرسیون بدست آمده، می‌توان مطرح نمود که ارتباط معنی‌داری بین «تمرین و آموزش» و «بازخورد مثبت» با «رضایت‌مندی بازیکنان»، مشاهده می‌شود. بدین ترتیب که با افزایش رفتار «تمرین و آموزش» و «بازخورد مثبت»، «رضایت‌مندی بازیکنان» نیز افزایش می‌یابد و با کاهش آن‌ها، «رضایت‌مندی بازیکنان» نیز کاهش می‌یابد.

جدول ۳. رگرسیون چند متغیره جهت تعیین ارتباط «رضایت‌مندی بازیکنان» از طریق

«رفتارهای رهبری مربیان»

متغیر ملاک	متغیرهای پیش‌بینی کننده	میزان بتا	ضریب بتا	میزان t	sig
رضایت‌مندی بازیکنان	رفتار تمرین و آموزش	۰/۹۲	۰/۵۵	۵/۰۴	۰/۰۰۱
	رفتار بازخورد مثبت	۰/۷۵	۰/۲۰	۱/۹۹	۰/۰۴۲
	رفتار دموکراتیک	۰/۰۲	۰/۰۱	۰/۱۰	۰/۹۱۶
	رفتار حمایت اجتماعی	۰/۲۸	۰/۰۹	۱/۰۱	۰/۳۱۶
	رفتار استبدادی	۰/۳۱	۰/۰۸	۱/۰۱	۰/۳۱۳

مطابق با جدول شماره ۴ با توجه به ضرایب رگرسیون چندمتغیری با روش ورود همزمان و همچنین ضرایب رگرسیون بدست آمده، می‌توان مطرح نمود که ارتباط مثبت معنی‌داری بین «تکلیف‌گرایی» با «رضایت‌مندی بازیکنان»، مشاهده می‌شود. بدین ترتیب که با افزایش «تکلیف‌گرایی»، «رضایت‌مندی بازیکنان» نیز افزایش می‌یابد و با کاهش آن، «رضایت‌مندی بازیکنان» نیز کاهش می‌یابد.

جدول ۴. رگرسیون چند متغیره جهت تعیین ارتباط «رضایت‌مندی بازیکنان» از طریق «ابعاد اهداف پیشرفت»

متغیر ملاک	متغیرهای پیش‌بینی کننده	میزان بتا	ضریب بتا	میزان t	sig
رضایت‌مندی بازیکنان	تکلیف‌گرایی	۰/۹۳	۰/۲۵	۲/۸۷	۰/۰۰۵
	خودگرایی	-۰/۱۰	-۰/۰۴	-۰/۴۷	۰/۶۳۸

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این تحقیق بررسی ارتباط ادراک رفتارهای رهبری مربیان با اهداف پیشرفت و رضایت‌مندی بسکتبالیست‌های نخبه ایران بود. نتایج نشان داد که بین «رفتارهای رهبری مربیان» با «اهداف پیشرفت» رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد ($P < 0/05$). به عبارتی دیگر، توان پیش‌بینی «اهداف پیشرفت» از طریق «رفتارهای رهبری مربیان» وجود دارد. همچنین یافته‌های تحقیق نشان داد که بین رفتارهای رهبری مربیان، تنها رفتار حمایت اجتماعی با اهداف پیشرفت رابطه مثبت و معنی‌داری دارد ($P < 0/05$). در این زمینه می‌توان به تحقیقات مارسیا و همکاران (۲۰۰۸)، اسمیت و همکاران (۲۰۰۹) و باریچ و باسیک (۲۰۰۹)، جرشگورن و همکاران (۲۰۱۱) اشاره نمود که بین رفتارهای رهبری مربیان و اهداف پیشرفت رابطه مثبتی را گزارش نمودند. این نتیجه بر این امر تأکید دارد که مربیان با اعمال رفتارهای رهبری مناسب می‌توانند به جهت‌دهی اهداف پیشرفت بازیکنان کمک کنند. نتایج نشان داد که ارتباط معنی‌داری بین رفتارهای رهبری مربیان با خودگرایی ($P < 0/05$) وجود دارد و در میان رفتارهای رهبری مربیان، رفتار حمایت اجتماعی با خودگرایی ($P < 0/05$) ارتباط مثبت و معنی‌داری دارد. بدین ترتیب که با افزایش بین «حمایت اجتماعی»، «خودگرایی» نیز افزایش می‌یابد و با کاهش آن، «خودگرایی» نیز کاهش می‌یابد. این نتیجه با نتایج تحقیقات مارسیا و همکاران (۲۰۰۸)، باریچ و باسیک (۲۰۰۹)، مجذوب و محمد (۲۰۱۱)، البور و همکاران (۲۰۱۰) و جرشگورن و همکاران (۲۰۱۱) همخوانی دارد. در تفسیر این نتیجه تحقیق، می‌توان عنوان کرد که تأکید مربیان بر پیروزی و اثبات توانایی بالاتر

از دیگران منجر به ایجاد اهداف خودگرا می‌شود. باید اذعان داشت که رفتارهای رهبری مربیان نقش مهمی بر شکل‌دهی اهداف پیشرفت ورزشکاران دارد. یک مربی می‌تواند یا پیشرفت فردی و تلاش در اجرای تکلیف را ارتقاء بخشد و یک جو تکلیف‌گرا ایجاد کند، یا بر پیروزی و ثبات توانایی بالاتر از دیگران تأکید کند و جوی خودگرا را فراهم نماید. با توجه به نتایج، مربیان لیگ برتر بسکتبال زنان در اهداف پیشرفت، بیشتر بر خودگرایی تأکید دارند تا تکلیف‌گرایی. به همین دلیل مربیان می‌توانند با در نظر گرفتن شرایط موجود، بر هدفی مرتبط با شرایط موجود تأکید کنند؛ تا از این طریق بتوانند به بهترین بازدهی و مطلوبیت در عملکرد نائل شوند.

نتایج نشان داد که بین «رفتارهای رهبری مربیان» با «رضایت‌مندی بازیکنان» رابطه مثبت و معنی‌داری ($P < 0/05$) وجود دارد. به عبارتی دیگر، «رضایت‌مندی بازیکنان» را می‌توان از طریق «رفتارهای رهبری مربیان» پیش‌بینی کرد. این نتیجه با نتایج تحقیقات چن (۲۰۰۶)، نظردالدین و همکاران (۲۰۰۹)، هاتامله (۲۰۰۹) و خلج و همکاران (۲۰۱۱) همخوانی دارد که بین رفتارهای رهبری مربیان و رضایت‌مندی بازیکنان رابطه مثبت و معنی‌داری را گزارش نمودند. در طرف مقابل با یافته‌های دویر و فیشر (۱۹۹۰) و ریمر و تون (۲۰۰۱) همخوانی ندارد که نتوانستند رابطه معنی‌داری بین رفتارهای رهبری مربیان و رضایت‌مندی بازیکنان گزارش کنند. یافته‌های تحقیق همچنین نشان داد که بین رفتارهای رهبری مربیان، ارتباط مثبت معنی‌داری بین «تمرین و آموزش» و «بازخورد مثبت» با رضایت‌مندی بازیکنان وجود دارد ($P < 0/05$). بدین ترتیب که با افزایش رفتار «تربیت و آموزش» و «بازخورد مثبت»، «رضایت‌مندی بازیکنان» نیز افزایش می‌یابد و با کاهش آنها «رضایت‌مندی بازیکنان» نیز کاهش می‌یابد. این نتیجه با نتایج تحقیقات نظردالدین و همکاران (۲۰۰۹)، هاتامله و همکاران (۲۰۰۹) و خلج و همکاران (۲۰۱۱) همخوانی دارد. با توجه به این یافته تحقیق، می‌توان گفت مربیان می‌توانند اثرات مهمی در شکل‌دهی رضایت‌مندی ورزشکاران داشته باشند. از آنجا که رضایت، بخش ذاتی مشارکت ورزشی است؛ بدون رضایت، ورزشکاران بدنبال سایر منابع کسب موفقیت و لذت می‌روند. لذا مربیان بایستی با اتخاذ رفتارهای رهبری مناسب، در جهت ایجاد رضایت‌مندی در بازیکنان بکوشند. با توجه به این نتیجه تحقیق، می‌توان گفت که مربیان لیگ برتر بسکتبال زنان ایران، با تأکید بر رفتار تمرین و آموزش و رفتار بازخورد مثبت، در جهت ایجاد رضایت‌مندی در بازیکنان اقدام می‌کنند و سعی می‌کنند با این رفتارهای رهبری، در ورزشکاران خود رضایت‌مندی بالایی ایجاد کنند و نهایتاً شرایط ارتقای عملکرد تیم را مساعد کنند.

نتایج نشان داد که ارتباط معنی‌داری بین «اهداف پیشرفت» با «رضایت‌مندی بازیکنان مشاهده می‌شود ($P < 0/05$). به عبارتی دیگر، توان پیش‌بینی «رضایت‌مندی بازیکنان» از طریق «اهداف پیشرفت» وجود دارد. در این زمینه می‌توان به نتایج تحقیقات لاکبام و رابرتس (۱۹۹۳)، سرولو و سانتوس-روسا (۲۰۰۱)، مارسیا (۲۰۰۵)، اسمیت و همکاران (۲۰۰۶) و پاپایوانو و همکاران (۲۰۰۸) اشاره کرد، که بین اهداف پیشرفت و رضایت‌مندی بازیکنان ارتباط معنی‌داری را گزارش کرده بودند. نتایج همچنان نشان داد که اهداف تکلیف‌گرایی با رضایت‌مندی بازیکنان رابطه مثبت و معناداری دارد ($P < 0/05$). بدین ترتیب که با افزایش «تکلیف‌گرایی»، «رضایت‌مندی بازیکنان» نیز کاهش می‌یابد. این یافته با نتیجه تحقیق لاکبام و رابرتس (۱۹۹۳) همخوانی دارد، که طی مطالعه خود به این نتیجه رسیدند که تکلیف‌گرایی با رضایت‌مندی بازیکنان در ارتباط است. شاید علت احتمالی نبود ارتباط بین خودگرایی با رضایت‌مندی بازیکنان، در این باشد که مربیانی که بر خودگرایی تأکید دارند؛ بر این باورند که بازیکن از هر طریقی که به موفقیت می‌رسد، شایسته تقدیر و پاداش است. در خودگرایی دستیابی به برتری نسبت به دیگران بر سایر مسائل همچون عدالت و انصاف و... تقدم پیدا می‌کند. این امر بدیهی است که در چنین شرایطی تعداد معدودی از بازیکنان مورد توجه و تقدیر قرار می‌گیرند و لذا تعداد کثیری از بازیکنان از شرایط به وجود آمده، احساس رضایت و خشنودی نمی‌کنند.

به صورت کلی می‌توان عنوان کرد با توجه به اینکه نتایج نشان داد که توان پیش‌بینی «اهداف پیشرفت» از طریق «رفتارهای رهبری مربیان» وجود دارد و براساس یافته‌ها رفتار حمایت اجتماعی با اهداف پیشرفت رابطه معنی‌داری دارد، به همین جهت پیشنهاد می‌شود که مربیان از این رفتار برای جهت‌دهی به اهداف پیشرفت استفاده کنند. همچنین چون در این تحقیق، رفتار آموزش و تمرین و بازخورد مثبت رابطه معنی‌داری با رضایت‌مندی ورزشکار داشت، مربیان باید با تأکید بر آموزش و تمرین برای ارضاء نیازهای متقابل شخصی ورزشکاران تلاش کنند، آنها را مورد تشویق قرار دهند و از بازی بازیکنان و تلاش و همکاری آنان تعریف کنند و از این رفتارها برای ارتقاء رضایت‌مندی ورزشکاران استفاده کنند. در نهایت پیشنهاد می‌شود مربیان بر یک بُعد اثرگذار در رضایت‌مندی ورزشکاران تأکید نکنند؛ بلکه به صورت سیستمی و کلی، عوامل مختلفی نظیر اهداف پیشرفت را مدنظر قرار دهند که در جهت ایجاد رضایت‌مندی بازیکنان اثر گذار هستند.

منابع:

- Gill, D. L. (2000). Psychological Dynamics of Sport and Exercise (2d Edition). Human Kinetics.

2. Case, R. W. (1984). Leadership in Sport: The Situational Leadership Theory. *Journal of Psychology Education, Recreation & Dance*, 55(1).
3. Alfermann, D., Lee, M. J., & Wurth, S. (2005). Perceived Leadership Behavior and Motivational Climate as Antecedents of Adolescent Athletes' Skill Development. *Athletic Insight*, Volume 7, Issue 2.
4. Baric, R. (2007). The Relationship of Coach's Leadership Behavior and his Motivational Structure with Athletes' Motivational Tendencies. Dissertation, Ljubljani.
5. Chelladurai, P. (1984). Discrepancy between Preferences and Perceptions of Behavior and Satisfaction of Athletes in Varying Sports. *Journal of Sport Psychology*. Vol. 6 (1): 27-41.
6. Chelladurai, P., & Riemer, H. A. (1997). A Classification of the Facets of Athlete Satisfaction. *Journal of Sport Management*, 11: 133-159.
7. Chelladurai, P., & Saleh, S. D. (1980). Dimensions of Leader Behavior in Sports: Development of Leader Scale. *Journal of Sport Psychology*, 2: 34-35.
۸. انشل، مارک. ا.ج. (۱۳۸۰). روانشناسی ورزش از تئوری تا عمل. ترجمه علی اصغر مسدد. تهران: اطلاعات.
9. Ames, C. (1992). Achievement Goals, Motivational Climate, and Motivational Processes. In G.C. Roberts (Ed.), *Motivation in Sport and Exercise*: 161-176. Champaign, IL: Human Kinetics.
10. Mcmanus, S.P. (2004). Relationship between Collegiate Track Runners' Achievement Goals Orientations and Perceptions of Motivational Climate. Thesis of Master of Science, University of Florida.
11. Papaioannou, A. G., Ampatzoglou, G., Kalogiannis, P., & Sagovits, A. (2008). Social Agents, Achievement Goals, Satisfaction and Academic Achievement in Youth Sport. *Psychology of Sport and Exercise*. 9: 122-141
12. Nicholls, J. G. (1984). Achievement Motivation: Conceptions of Ability, Subject Experience, Task Choice and Performance. *Psychological Review*. 91: 328-346.
13. Nicholls, J. (1992). The General and the Specific in the Development and Expression of Achievement Motivation. In G. Roberts (Ed.), *Motivation in sport and exercise*: 31-56. Champaign, IL: Human Kinetic Books.
14. Bowler, Mark. (2009). the Influence of the TARGET Motivational Climate Structures on Pupil Physical Activity Levels During Year 9 Athletic Lessons. University of Bedfordshire, UK.
15. Gano- Overway, L. A., Guivernau, M., Magyar, T. M., Waldron, J. J. & Ewing, M. E. (2004). Achievement Goal Perspectives, Perceptions of Motivational Climate, and Sportpersonship: Individual and Team Effects. *Psychology of*

- Sport and Exercise: 215- 232.
16. Loughhead, T. M., & Carron, A. V. (2003). The Mediating Role of Cohesion in the Leader Behavior- Satisfaction Relationship. *Psychology of Sport and Exercise*, Volume 5, Issue 3.
17. Nazarudin, M. N. B. H., Fauzee, M. S. O., Jamalis, M., Geok, S. K., & Din, A. (2009). Coaching Leadership Styles and Athlete Satisfactions among Malaysian University Basketball Team. *Research Journal of International Studies*, Issue 9.
18. Murcia, J. A. M., C. M., Gimeno, E. C. & Coll, D. G. C. (2007). Young Athletes' Motivational Profiles. *Journal of Sports Science and Medicine*, 6: 172-179.
19. Baric, R., & Bucik, V. (2009). Motivational Differences in Athletes Trained by Coaches of Different Motivational and Leadership Profiles. *Kinesiology* 41. 2:181-194.
20. Murcia, J. A. M., Gimeno, E. C. & Coll, D. G. (2008). Relationships among Goal Orientations, Motivational Climate and Flow in Adolescent Athletes: Differences by Gender. *The Spanish Journal of Psychology*, Vol. 11, No 1: 181-191.
21. Smith, R. E., Smoll, F. L., & Cumming, S. P. (2009). Motivational Climate and Changes in Young Athletes Achievement Goal Orientation. *Motivation and Emotion Journal*. Volume 33, Number (2): 173-183.
۲۲. خوران، هادی؛ خبیری، محمد؛ احسانی، شیدا. (۱۳۸۷). ارتباط بین رفتارهای مختلف رهبری مربی از دیدگاه ورزشکار و سطح رضایتمندی ورزشکاران. مقاله پوستر در همایش ملی مدیریت ورزشی با تأکید بر سند چشم انداز ۲۰ ساله جمهوری اسلامی ایران، آکادمی ملی المپیک و پارا المپیک.
23. Chen, Chien-Ting. (2007). the Effect of Coach Leadership Behaviors on Players' Satisfaction in Collegiate Basketball in Taiwan (China). *United States Sports Academy*.
24. Majzub. Rohaty, Muhammad .Tajul Ariffin (2011) Goal Orientation and Achievement of Junior in Golfers Malaysia. *Journal of Procedia Social and Behavioral Sciences*. 15: 1644–1649.
25. Oliver .Emily J, Hardy .James, Markland .David (2010) Identifying important practice behaviors for the development of high-level youth athletes: Exploring the perspectives of elite coaches. *Journal of Psychology of Sport and Exercise* .11: 433-443.
26. Gershgoren, L., Tenenbaum . Gershon , Gershgoren .Aaron , Eklund. Robert C.(2011) the effect of parental feedback on young athletes perceived motivational climate, goal involvement, goal orientation, and performance, *journal of Psychology of Sport and Exercise* (2011). doi:10.1016/j.psychsport.2011.05.003.

27. Khalaj, Gilda. Khabiri, Mohamad. Sajjadi, Nasrollah .(2011). the relationship between coaches' leadership styles & player satisfaction in women skate championship, Procedia - Social and Behavioral Sciences, Volume 15: 3596-3601.
28. Dwyer, J. M., & Fischer, D. G. (1990). Wrestlers Perceptions of Coaches Leadership as Predictors of Satisfaction with Leadership. *Perceptual and Motor Skills*. 71: 511-517.
29. Riemer, H. A., & Toon, K. (2001). Leadership and Satisfaction in Tennis: Examination of Congruence, Gender, and Ability. Faculty of Physical Activity Studies, University of Regina.
30. Hatamleh, M. R. (2009). Coach's Leadership Behavior as a Predictor of Satisfaction with Leadership: Perceptions of Athletes with Physical Disabilities. Associate Professor of Sport Psychology, Yarmouk University.
31. Lochbaum, M., & Roberts, G. C. (1993). Goal Orientations and Perceptions of the Sport Experience. *Journal of Sport and Exercise Psychology*. 15:322-341.
32. Cervello, E., & Santos-rosa, F. J. (2001). Motivation in Sport: an Achievement Goal Prospective in Young Spanish Recreational Athletes. *Perceptual Motor Skills*. 92 (2): 527-34.
33. Smith, A. L., Balaguer, I., & Duda, J. (2005). Goal Orientation Profile Differences on Perceived Motivational Climate, Perceived Peer Relationships, and Motivation-Related Responses of Youth Athletes. *Journal of Sports Science*. 24(12): 1315 – 1327.

ارجاع مقاله به روش APA

نوروزی سید حسینی، رسول؛ (۱۳۹۲)، ارتباط ادراک رفتارهای رهبری مربیان با اهداف پیشرفت و رضایت‌مندی بسکتبالیست‌های زن نخبه ایران، مطالعات مدیریت ورزشی، ۱۸، ۱۴۳-۱۵۸

ارجاع مقاله به روش vancouver

نوروزی سید حسینی رسول. ارتباط ادراک رفتارهای رهبری مربیان با اهداف پیشرفت و رضایت‌مندی بسکتبالیست‌های زن نخبه ایران، مطالعات مدیریت ورزشی، ۱۳۹۲؛ ۵ (۱۸): ۱۴۳-۱۵۸

پښتو ښکته ځاښه علوم انساني و مطالعات فرښکته
پرتال جامع علوم انساني